

**ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA
KANTONA SARAJEVO
UL. LOŽIONIČKA BR. 2**

PRAVILA I PROCEDURE O ZAŠTITI NA RADU

Sarajevo, 2017. godine



Na osnovu člana 6. Zakona o zaštiti na radu ("Službeni list RBiH", br. 22/90), Zakona o radu ("Službene novine FBiH", br. 26/16) i člana 22. Statuta Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 4/00, 18/02, 30/08, 1/12 i 15/13) Direktor Zavoda donosi

PRAVILA I PROCEDURE ZAŠTITE NA RADU

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Pravilima i procedurama zaštite na radu (u daljem tekstu: Pravila i procedure) uređuju se prava i obaveze radnika u Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Zavod) u pogledu obezbjeđenja i provođenja mjera zaštite na radu i aktivnosti usmjerenih na stvaranje uslova koji obezbjeđuju sigurnost na radu, na sprječavanju i otklanjanju opasnosti i štetnosti koje mogu prouzrokovati povrede na radu, profesionalna i druga oboljenja i oštećenja zdravlja radnika.

Član 2.

Sredstva neophodna za provođenje i unapređivanje zaštite na radu obezbjeđuju se finansijskim planom Zavoda za tekuću godinu.

Programom mjera zaštite na radu definišu se aktivnosti i rokovi njihove realizacije.

Član 3.

Pravo na zaštitu na radu imaju:

1. radnici u radnom odnosu u Zavodu;
2. sva lica druga lica koja se po bilo kom osnovu nalaze na radu u Zavodu (učenici i studenti na praksi, lica na stručnom osposobljavanju i sl.).

II ORGANIZOVANJE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU

Član 4.

Zavod će vršenje poslova zaštite na radu organizovati na način kojim se obezbjeđuje nadzor, analiziranje, uočavanje i rješavanje pojava i problema iz oblasti zaštite na radu, učešće u pripremanju akata, programa mjera zaštite na radu i programa obuke iz oblasti zaštite na radu.

Poslove iz prethodnog stava obavlja Služba opštih poslova, u skladu sa sistematizacijom radnih mesta (u daljem tekstu: Služba).

(JOVANA ANTONA ŠKARLOVIĆ)
Neki od poslova i zadataka iz stava 1. ovog člana, uz prethodno provođenje postupaka nabavke usluga u skladu sa propisanim procedurama, mogu se povjeriti i pravnim i/ili fizičkim licima sposobljenim za obavljanje predmetne djelatnosti.

III MJERE ZAŠTITE RADNIKA NA RADU

Član 5.

Mjere zaštite radnika na radu obuhvataju:

1. mjere kojima se obezbeđuje sigurnost na radu;
2. mjere u vezi sa uslovima rada;
3. mjere u vezi sa posebnom zaštitom radnika.

1. Mjere kojima se obezbeđuje sigurnost na radu

Član 6.

Mjere kojima se neposredno obezbeđuje sigurnost na radu obuhvataju opće i posebne mjere.

a) Opšte mjere zaštite na radu

Član 7.

Opšte mjere zaštite radnika na radu određuju se za sve poslove, odnosno radne zadatke koje radnici obavljaju u Zavodu.

Opšte mjere zaštite na radu obuhvataju naročito:

1. uslove koje trebaju ispunjavati radne i pomoćne prostorije;
2. obezbeđenje odgovarajućih puteva za prolaz, transport i evakuaciju;
3. upotrebu bezbjednih sredstava rada;
4. pružanje prve pomoći;
5. obezbeđenje potrebne temperature, ventilacije i osvjetljenja;
6. obezbeđenje od udara električne energije;
7. sprječavanje nastanka požara i eksplozija.

Ako se opasnost i štetnost kojima su izloženi radnici ne mogu na drugi način otkloniti, upotrebljavaju se sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu utvrđena posebnim aktom.

b) Posebne mjere zaštite na radu

Član 8.

Upoznavanje radnika sa posebnim mjerama zaštite na radu i kontrolu njihove primjene vrši Služba opštih poslova ili pravno ili fizičko lice iz člana 4. stav 3. Pravila i procedura, ukoliko se ukaže potreba za posebnim mjerama zaštite na radu.



c) Mjere koje je obavezan sprovesti Zavod

Član 9.

Zavod će vršiti praćenje ispravnosti i periodične preglede sredstava rada i opreme i sredstava lične zaštite radi sigurnosti radnika koji se njima koriste ili dolaze u dodir pri radu, u rokovima i način propisan zakonskim i podzakonskim aktima.

Član 10.

Radi obezbjeđenja ispravnosti sredstava i sigurnih radnih uslova, potrebno je vršiti periodična ispitivanja oruđa za rad, uređaja i radnih prostorija, i to:

1. liftova za prijevoz radnika - svake 3 godine, odnosno poslije svake dislokacije;
2. sve vrste oruđa za rad na mehanizovani pogon - svake 3 godine, ili poslije svake dislokacije;
3. radnih i pomoćnih prostorija u kojima se pojavljuju fizičke, hemijske, biološke i mikro-klimatske štetnosti - svake 3 godine;
4. električnih instalacija (ZDN) i gromobranskih instalacija - jednom godišnje.

Član 11.

Za praćenje i sprovođenje mjera iz člana 9. i 10. ovih Pravila i procedura zadužuje se Šef službe opštih poslova ili drugo lice po posebnom ovlaštenju direktora Zavoda.

Sprovođenje mjera iz prethodnog stava, uz prethodno provođenje postupaka nabavke usluga u skladu sa propisanim procedurama, može se povjeriti i pravnim i/ili fizičkim licima osposobljenim za obavljanje predmetne djelatnosti.

Član 12.

Za sva sredstva koja podliježu periodičnom ispitivanju treba se pribaviti potvrda o njihovoj ispravnosti.

Potvrdu iz stava 1. ovog člana izdaje zakonom ovlaštena organizacija, odnosno proizvođač oruđa i uređaja.

Ukoliko se u okviru redovnog ili vanrednog periodičnog pregleda utvrdi da je sredstvo za rad trajno neispravno i kao takvo neupotrebljivo, nadležne službe Zavoda će poduzeti aktivnosti na stavljajući van upotrebe i knjigovodstvenom rashodovanju takvog sredstva.

2. Mjere u vezi sa uslovima rada

Član 13.

Radna mjesta i uslovi za obavljanje istih propisani su Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Stručne službe Zavoda.

Radnik ne može zasnovati radni odnos ako prethodno nije utvrđeno da njegovo zdravstveno stanje i psihofizičke sposobnosti odgovaraju uslovima rada i zahtjevima radnog mjeseta.

Radnicima koji rade noću Zavod je dužan osigurati periodične ljekarske pregledе najmanje jednom u dvije godine, a ostalim radnicima u skladu sa posebnom odlukom.

Član 14.

Prilikom zaključivanja ugovora o radu i tokom trajanja radnog odnosa, radnik je dužan obavijestiti svog direktno pretpostavljenog o bolesti ili drugoj okolnosti koja ga onemogućava ili bitno ometa u izvršavanju obaveza iz ugovora o radu ili koja ugrožava život ili zdravlje lica sa kojim radnik dolazi u dodir u izvršavanju ugovora o radu.

Član 15.

U Zavodu nema poslova ni radnih mjesta sa posebnim uslovima rada.

Član 16.

U poslovnim prostorijama Zavoda, zabranjeno je pušenje i upotreba svih proizvoda duhanskog porijekla, osim u prostorijama posebno određenim i označenim za te namjene.

Ukoliko posebnim zakonom ili podzakonskim aktom pitanje iz stava 1. ovog člana bude drugačije propisano, primjenjivat će se predmetni zakon ili podzakonski propis.

Član 17.

U radnim prostorijama i objektima Zavoda obezbjeđuju se ormarići sa potrebnim sanitetskim materijalom za pružanje prve pomoći, u skladu sa propisima koji regulišu predmetnu oblast.

Ormarići sa materijalom za pružanje prve pomoći moraju biti postavljeni na vidnom i uočljivom mjestu u blizini mjesta gdje se poslovi obavljaju.

Prva pomoć povrijeđenom ili naglo oboljelom radniku na licu mesta pružaju radnici koji rade u neposrednoj blizini.

Opskrbljenost ormarića za pružanje prve pomoći periodično, a najmanje jednom u šest mjeseci prati Šef službe za opšte poslove.

Nabavku materijala za pružanje prve pomoći vrši se u skladu sa finansijskim planom Zavoda za tekuću godinu i Planom javnih nabavki Zavoda za tekuću godinu.

3. Mjere u vezi sa posebnom zaštitom radnika

Član 18.

Zabranjen je noćni rad maloljetnih radnika.

Izuzetno, maloljetni radnici privremeno mogu biti izuzeti od zabrane noćnog rada u slučaju havarija, više sile i zaštite interesa Federacije Bosne i Hercegovine, na osnovu saglasnosti inspekcije rada Kantona Sarajevo.

Maloljetni radnici se ne mogu raspoređivati na poslove sa posebnim uslovima rada, ukoliko takva radna mjesta postoje.

Član 19.

Zabranjen je noćni rad trudnica počev od šestog mjeseca trudnoće, majki i usvojitelja, kao i lica kojem je na osnovu rješenja nadležnog organa dijete povjereni na čuvanje i odgoj, i to do navršene dvije godine života djeteta.

Žene za vrijeme trudnoće se ne mogu raspoređivati na poslove sa posebnim uslovima rada, ukoliko takva radna mjesta postoje.

Član 20.

Radniku se ne može narediti prekovremeni rad odnosno rad noću ako bi po nalazu stručnog organa za ocjenu radne sposobnosti takav rad mogao ugroziti odnosno pogoršati njegovo zdravstveno stanje.

Ako nadležna ustanova za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja ocijeni da kod radnika postoji promijenjena radna sposobnost (invalid II kategorije), Zavod mu je dužan u pisanoj formi ponuditi novi ugovor o radu za obavljanje poslova za koje je radnik sposoban, ako takvi poslovi postoje, odnosno ako uz prekvalifikaciju i dokvalifikaciju postoji mogućnost rasporeda radnika na druge poslove.

IV PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI ZAVODA I RADNIKA

Član 21.

Zavod je dužan da organizuje poslove zaštite na radu.

Obzirom na broj zaposlenih radnika, proces rada, štetnost po zdravlje radnika, broj radnih mjesti sa posebnim uslovima rada i drugim opasnostima u Zavodu za obavljanje poslova zaštite na radu određuje se jedan radnik i to šef službe opštih poslova.

U slučaju upražnjenog radnog mesta Šefa službe opštih poslova, dužeg odsustva radnika angažovanog na toj poziciji ili drugim opravdanim slučajevima, direktor Zavoda će pisanim aktom ovlastiti jedno ili više lica za obavljanje poslova zaštite na rade.

Član 22.

Zavod ima obavezu odmah izvestiti organ uprave nadležan za poslove inspekcije rada o svakom smrtnom slučaju, kolektivnoj nesreći, težoj povredi, profesionalnom oboljenju i svakoj pojavi koja bi mogla ugroziti život ili zdravlje radnika na radu.

Prijavu iz prethodnog stava podnosi Šef službe za opšte poslove ili lice iz člana 21. stav 3. ovih Pravila i procedura.

Član 23.

Prije raspoređivanja radnika na radno mjesto i kada se vrše promjene u procesu rada radnik se obavezno obučava iz oblasti zaštite na radu.

Po izvršenom obučavanju Zavod je dužan da izvrši provjeru znanja i sposobnosti radnika za samostalan i siguran rad na radnom mjestu.

Obuku radnika i provjeru sposobnosti iz oblasti zaštite na radu mogu vršiti radnici sa visokom ili višom stručnom spremom, odnosno komisija koju imenuje direktor Zavoda.

Obuka iz stava 1. ovog člana, uz prethodno provođenje postupaka nabavke usluga u skladu sa propisanim procedurama, može se povjeriti i pravnim i/ili fizičkim licima osposobljenim za obavljanje predmetne djelatnosti.

Član 24.

Radnik koji prilikom provjere znanja i sposobnosti ne pokaže zadovoljavajući uspjeh ne može raditi na radnom mjestu sve dok se ne osposobi za siguran rad.

U slučaju iz prethodnog stava radnik će se rasporediti na radno mjesto koje odgovara stepenu njegove stručne spreme određene vrste zanimanja, znanja i sposobnostima.

Član 25.

U toku obučavanja iz oblasti zaštite na radu, radnik se upoznaje, naročito sa:

- *Tehničko – tehnološkim procesima i organizacijom rada u cjelini, a posebno sa poslovima radnog mjeseta na koje je raspoređen;*
- *Opasnostima koje ugrožavaju sigurnost na radu, korištenje sredstava rada i opreme i načinom upotrebe štetnih materijala;*
- *Mjere zaštite na radu i razlozima zbog kojih se te mjere predviđaju i sprovode;*
- *Upotrebom odgovarajućih sredstava rada i opreme i odgovarajućih sredstava lične zaštite, kao i pravilnim i namjenskim korištenjem uređaja i sredstava kojima se služi pri radu;*
- *Pravima i dužnostima u sprovodenju procesa i mjera zaštite na radu i posljedicama zbog nepridržavanja propisa i mjera zaštite na radu;*
- *Pružanje prve pomoći;*
- *Organizacijom zaštite na radu.*

Član 26.

Radnik je dužan da se pridržava utvrđenih mjera zaštite na radu, da koristi sredstva rada i opremu po uputstvu proizvođača i uputstvu za siguran rad koji propiše Zavod.

Radnik ima pravo i dužnost da namjenski koristi sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu i da ih održava u ispravnom stanju.

Član 27.

Namjensko korištenje srestava za ličnu zaštitu na radu radnika obezbjeđuje i kontroliše neposredno nadređeni rukovodilac.

Član 28.

Radnik je dužan da obavi ljekarski pregled na koji ga upućuje Zavod u smislu odredbi ovih Pravila i procedura, Zakona o radu FBiH i drugih propisa koji regulišu predmetnu oblast.

Radnik koji se ne podvrgne ljekarskom pregledu iz prethodnog stava ne može otpočeti odnosno nastaviti rad na tom radnom mjestu.

Član 29.

Radnik pod uticajem alkohola ili drugih sredstava zavisnosti ne može započeti odnosno nastaviti rad.

Konzumiranje alkohola ili drugih sredstava zavisnosti smatra se težom povredom radne obaveze.

Član 30.

Radnik je dužan da odmah prijavi sve zapažene nedostatke, kvarove ili druge pojave koje bi mogle ugroziti sigurnost na radu.

Prijava po pravilu treba biti u pisanoj formi, a u izuzetnim slučajevima zbog prijeteće nesporедne opasnosti može biti i usmena, a podnosi se neposrednom rukovodiocu ili direktoru.

Član 31.

Radnik koji se ne pridržava utvrđenih mjera zaštite na radu i propisanih obaveza u smislu ovih Pravila i procedura i zakona o zaštiti na radu čini težu povredu radne dužnosti, za koju će biti izrečene sankcije propisane Pravilnikom o radu Zavoda.

Član 32.

Radnik ima pravo da odbije da radi na poslovima na kojima mu prijeti neposredna opasnost po život ili zdravlje i o tome odmah obavještava neposrednog rukovodioca.

Član 33.

Radnik ima pravo da odbije da radi ako mu neposredno prijeti opasnost po život i zdravlje zbog toga što nisu provedene mjere zaštite predviđene propisima o sigurnosti i zdravlju na radu i o tome je dužan odmah obavijestiti Zavod i nadležnu inspekciiju rada.

Član 34.

Radnik ima pravo da, ukoliko mu prijeti neposredna opasnost po život ili zdravlje, bude raspoređen na druge poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i sposobnosti stečenoj radom ukoliko postoje uslovi za isto.

Član 35.

Radnik je dužan da učestvuje u vježbama evakuacije i spašavanja i u akcijama evakuacije i spašavanja u slučaju elementarnih nepogoda i eksplozija ili većih havarija i da se tom prilikom pridržava naloga radnika koji rukovodi akcijom.

Član 36.

Radnik je dužan da svaku povredu na radu prijavi neposrednom rukovodiocu ili direktoru u roku od 24 sata od trenutka nastanka povrede.

Član 37.

Rukovodeći radnici Zavoda su odgovorni za sprovođenje zaštite na radu, a naročito za:

- *zakonitost rada prilikom izvršavanja poslova i zadataka iz oblasti zaštite na radu,*
- *obezbjedenje sredstava za sprovođenje i unapređivanje zaštite na radu putem plana razvoja ili posebnog programa mjera zaštite na radu,*
- *obezbjedenje periodičnih pregleda i ispitivanja iz člana 12. ovih Pravila i procedura,*
- *utvrđivanja uslova rada i zahtjeva u pogledu zdravstvenih i psihofizičkih sposobnosti potrebnih za radno mjesto,*
- *preuzimanje mjera za sprječavanje nastupanja oboljenja odnosno invalidnosti kod radnika,*
- *utvrđivanje radnih mjeseta sa posebnim uslovima rada,*
- *upućivanje radnika na odgovarajući ljekarski pregled,*
- *dostavljanje podataka o radnim mjestima sa štetnostima i opasnostima kojima je radnik izložen, organizaciji iz oblasti zdravstva kada se vrši pregled,*
- *obezbjedenje periodične izmjene smjena radnicima ako radnici rade u smjenama,*
- *postupanje po rješenju inspekcije rada,*
- *organizovanje vršenja poslova zaštite na radu i raspored odgovarajućih radnika na te poslove,*
- *donošenje odluke o udaljenju radnika iz radnih prostorija u skladu s odredbama ovog pravilnika,*
- *pravilnu i namjensku upotrebu sredstava i opreme za ličnu zaštitu,*
- *pravovremeno isključenje iz procesa rada sredstava rada i opreme, radnih prostorija i objekata koji predstavljaju opasnost po život i zdravlje radnika na radu,*
- *primjenu zakonskih propisa za sredstva rada i opremu kao i radne i pomoćne prostorije u preduzeću,*
- *primjenu svih propisanih mjera zaštite na radu u radnim i pomoćnim prostorijama,*
- *izvršenje odredbi iz plana razvoja ili programa mjera zaštite na radu iz člana 5. ovih Pravila i procedura u dijelu koji mu je povjeren,*
- *upoznavanje radnika prilikom raspoređivanja na poslove sa opasnostima i štetnostima tih poslova i o primjeni mjera zaštite,*

- davanje uputa za rad na siguran način radniku i upoznavanje radnika o načinu ostvarivanja prava, obaveza i odgovornosti iz zaštite na radu na njegov zahtjev, organizaciju prve pomoći povrijeđenom ili naglo oboljelom radniku ili radnicima, organizaciju edukacije i spašavanja radnika u slučaju elementarnih nepogoda, upoznavanje radnika prilikom raspoređivanja na poslove sa opasnostima i štetnostima na tim poslovima i o primjeni mjera zaštite,
- organizuju prvu pomoć povrijeđenima ili naglo oboljelim radnicima,
- organizuju evakuaciju i spašavanje radnika u slučaju elementarnih nepogoda.

Član 38.

Odgovorno lice za poslove zaštite na radu je ovlašteno da predloži direktoru sljedeće mјere:

- zabrana rada na poslovima na kojima prijeti neposredna opasnost po život ili zdravlje radnika,
- zabrana rada radniku koji radi na poslovima sa posebnim uslovima rada ukoliko nije obavio odgovarajući ljekarski pregled,
- zabrana rada na sredstvima rada i opremi koja nisu podvrнутa periodičnom pregledu i ispitivanju u određenom roku,
- zabrana rada radniku koji nije pristupio obuci i provjeri znanja iz oblasti zaštite na radu ili nije pokazao zadovoljavajući uspjeh prilikom provjere sposobljenosti na poslovima koje obavlja sve dok se ne osposobi za siguran rad,
- zabrana rada radniku ukoliko se ocjeni da se radnik ne pridržava utvrđenih mјera zaštite na radu,
- provođenje postupka utvrđivanja odgovornosti u slučaju da se radnik ne pridržava utvrđenih mјera zaštite na radu.

Direktor o predloženim mјerama odlučuje pisanim aktom.

V EVIDENCIJE

Član 39.

Zavod je dužan da vodi evidencije o:

- obuci radnika i provjeri znanja iz oblasti zaštite na radu,
- izvršenim pregledima i ispitivanjima fizičkih, hemijskih i bioloških štetnosti i mikroklima u radnim i pomoćnim prostorijama i sredstvima rada i opremi,
- povredama radnika na radu,
- profesionalnim oboljenjima radnika,
- smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima,
- periodičnim ljekarskim pregledima radnika.

Član 40.

Zavod je obavezan dostaviti godišnji izvještaj opštinskom organu uprave nadležnom za poslove inspekcije rada najkasnije do 15 januara tekuće godine za proteklu godinu.

Izvještaj iz prethodnog stava sadrži podatke o:

1. broju povreda na radu i profesionalnih oboljenja,
2. težinu povreda,
3. broj smrtnih slučajeva,
4. uzrocima povreda na radu i smrtnih slučajeva,
5. vrsti i uzrocima profesionalnih oboljenja,
6. trajanje spriječenosti za rad uslijed povrede na radu i profesionalnih oboljenja,
7. broju pokrenutih postupaka za utvrđivanje odgovornosti radnika radi nepridržavanja mjera zaštite na radu.

Izvještaj iz tačke 1, 2, 3, 6 i 7 prethodnog stava sadrži i tabelarni prikaz.

VI OSTVARIVANJE OBAVEZA PREMA ORGANIMA KOJI VRŠE INSPEKCIJSKI NADZOR

Član 41.

Zavod je dužan da na najbrži način izvjesti inspekciju rada kantona o svakom smrtnom slučaju na radnom mjestu, o nesreći koja je zadesila dvoje ili veći broj radnika kao i teže povrede na radu.

Obavijest iz prethodnog stava vrši Šef službe za opšte poslove, drugo lice ovlašteno od strane direktora za poslove zaštite na radu, rukovodilac koji se zatekao na licu mesta, telefonom ili najbržim dostupnim oblikom komunikacije.

Član 42.

Odgovorni radnici u Zavodu su obavezni omogućiti nadležnom inspektoru rada pregled radnih i pomoćnih prostorija, dati mu potrebna objašnjenja i staviti na uvid opšte akte, isprave i druga dokumenta potrebna za vršenje nadzora nad provođenjem mjera zaštite na radu.

Odgovorno lice za zaštitu na radu je na zahtjev nadležnog organa inspekcije rada obavezno dostaviti tražene podatke u vezi sa zaštitom na radu.

Član 43.

U pogledu pitanja iz oblasti zaštite na radu koja nisu regulisana ovim Pravilima i procedurama, primjenjivat će se Zakon o zaštiti na radu ("Službeni list RBiH", br. 22/90), Zakon o radu ("Službene novine FBiH", br. 26/16) i ostali propisi doneseni na osnovu zakona.

Ukoliko neko od pitanja koje obrađuju ova Pravila i procedure budu propisana na drugačiji način zakonskim ili podzakonskim propisom, do izmjena, odnosno usaglašavanja ovih Pravila i procedura neposredno će se primjenjivati odredbe predmetnog zakonskog ili podzakonskog propisa.

Član 44.

Izmjene i dopune ovih Pravila i procedura vrše se na način i po postupku kao i za njegovo donošenje.

Tumačenje pojedinih odredbi ovih Pravila i procedura daje direktor Zavoda u pisanoj formi i iste se imaju primjenjivati sa snagom odredbi ovih Pravila i procedura.

Ova Pravila i procedure stupaju na snagu 8 dana od dana objavljivanja na oglasnoj ploči Zavoda.



Broj: 01-01-1-9227/17

Sarajevo, 13.03.2017